

UMETNOSTNA ZGODOVINA (UMETNOST NA SLOVENSKEM)

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija na narodno mešanem območju Prekmurja

Klasična gimnazija

Tehniška gimnazija

Tehniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri



UČNI NAČRT

IME PREDMETA: umetnostna zgodovina (umetnost na Slovenskem)

Izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:
izbirni predmet (70 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Pripravila predmetna kurikularna komisija za umetnostno zgodovino v sestavi: Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo; Marjana Dolšina Delač, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; dr. Martin Germ, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; dr. Nadja Gnamuš, Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana; dr. Metoda Kemperl, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; mag. Bernarda Stenovec, Škofijska klasična gimnazija, Zavod sv. Stanislava; Anamarija Šmajdek, Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, Gimnazija Jožeta Plečnika, OS Veliki Gaber; dr. Rebeka Vidrih, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

JEZIKOVNI PREGLED: Nina Žitko Pucer

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-umetnostna-zgo-um-na-slo_gim-si-dv-kl-ek-ek_si-teh-teh_si-um-um_si.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
[COBISS.SI-ID 248083715](#)
ISBN 978-961-03-1087-7 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, določi učni načrt umetnostna zgodovina (umetnost na Slovenskem) za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovenskomadžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije in izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri. (izbirni predmet)



PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE



KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeepd quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiarn aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
- I:** *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solosores dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Dijak
- » Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
 - » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
 - » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - » Ma vellaut quatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - » Omnim ut doluptur, quam consequ.
 - » *Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
 - » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
 - » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- | | | | |
|---|---|---|---------------------------------------|
| ☐ laborerat voluptiurem | ☐ veligna tessint | ☐ laborerat voluptiurem | ☐ veligna tessint |
| ☐ veligna tessint | ☐ laborerat voluptiurem | ☐ veligna tessint | |



9 Gimnazija | Zgodovina

27. 2. 2025 /// 15:45

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

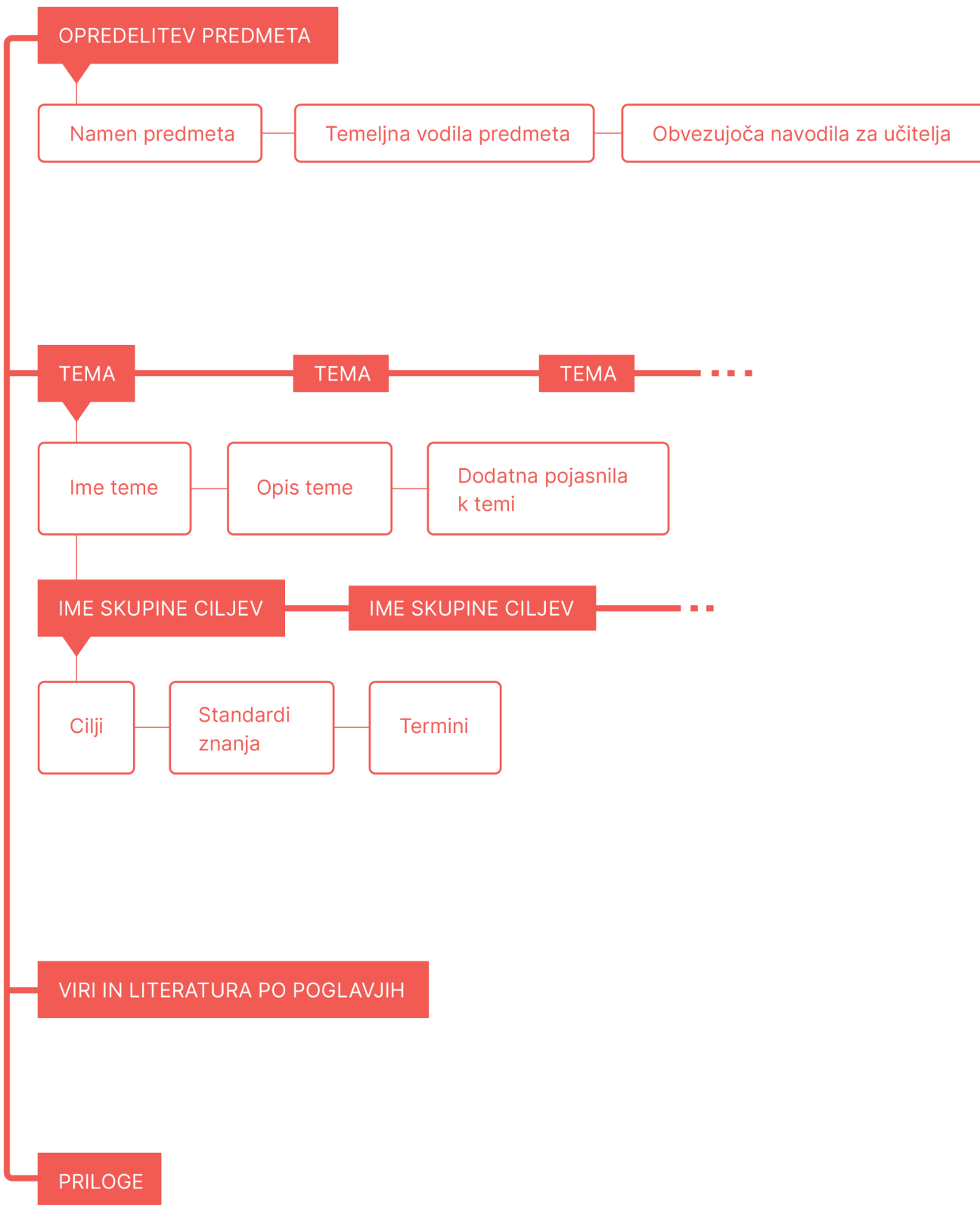
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA



KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 10

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 11

ČLOVEK IN NARAVA..... 12

SVET KRŠČANSTVA..... 15

SPOMIN V UMETNOSTI 18

ANTIKA IN NJENI ODMEVI..... 21

IZKUSTVO URBANE KRAJINE 24

ČLOVEK V TOKU DRUŽBENIH SPREMENB:
INTIMNE IZKUŠNJE DRUŽBENE
RESNIČNOSTI.....27

PREMENE V ARHITEKTURI IN
OBLIKOVANJU 20. STOLETJA..... 29

PROSTORI UMETNOSTI MED DRUŽBENIM
UDEJSTVOVANJEM IN FORMALNIM
EKSPERIMENTOM 31

POLOŽAJ IN VLOGA UMETNIC..... 34

IZKUSTVO SODOBNE RAZSTAVE..... 36

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH.....38

Opredelitev predmeta..... 38

Človek in narava 38

Svet krščanstva 40

Spomin v umetnosti..... 41

Antika in njeni odmevi 42

Izkustvo urbane krajine 43

Človek v toku družbenih sprememb:
intimne izkušnje družbene resničnosti . 44

Premene v arhitekturi in oblikovanju 20.
stoletja 44

Prostori umetnosti med družbenim
udejstvovanjem in formalnim
eksperimentom..... 45

Položaj in vloga umetnic..... 46

Izkustvo sodobne razstave..... 46

PRILOGE 48

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Umetnost na Slovenskem – izbirni predmet iz umetnostne zgodovine ponuja zaokrožen pogled na umetnost v Sloveniji od prazgodovine do danes, pri čemer so učne vsebine in cilji zastavljeni tematsko, tako da pri dijakih spodbujajo interes za slovensko umetnost in umetnostno dediščino ter omogočajo aktiven pristop v razumevanju in vrednotenju umetnosti. Ob predstavitvi in interpretaciji ključnih umetniških del, smeri in pojavov na Slovenskem, odpira možnosti različnega razumevanja, primerjanja in vrednotenja umetnosti, ki se je oblikovala iz domače ustvarjalnosti in tujih umetnostnih pobud. Poudarek je na tistih vidikih, ki določajo specifiko oz. "identiteto" slovenske likovne umetnosti in jo postavljajo v kritično in dialoško razmerje do umetnosti drugih držav.

Izbirni predmet sestavljata dva modula po 35 ur, vsak od njiju zaobjema pet tem, med katerimi učitelj izbere vsaj tri. Prvi modul je vezan na izbrane teme, s katerimi odpiramo vprašanja človekovega odnosa do sebe in do sveta, kakor so se oblikovala v različnih zgodovinskih obdobjih. Pri drugem modulu je izpostavljeno (neposredno) izkustvo moderne in sodobne umetnosti oz. delo z avtentično umetnino. Modula se povezujeta, ker navedene vsebine obravnavata v različnih zgodovinskih obdobjih, vendar sta vsebinsko zaokrožena, tako da sta hkrati samostojni enoti izbirnega predmeta. Z izbranimi temami dijak ob izbranih umetninah oblikuje pogled na estetiko, slogovne smeri in ikonografske teme posameznih zgodovinskih obdobji in razvija sposobnost za razumevanje sodobnih umetnostnih pojavov.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Temeljni cilj predmeta je, da dijak skozi obravnavanje izbranih tem bolj poglobljeno spozna slovensko umetnost in s kritičnim razumevanjem oblikuje pozitiven odnos do slovenske umetnosti od prazgodovine do danes. Ob spoznavanju, doživljanju in razumevanju umetnin s pomočjo različnih pristopov k analiziranju umetnin prepozna posebnosti slovenske umetnosti. Pri tem razvija prenosljive kompetence, kot so jezikovna kompetenca in kritično mišljenje. Pri doživljanju in razumevanju umetnin prepozna vrednote, ki jih umetnine utelešajo in jih povezuje s kulturno-zgodovinskim kontekstom. Oblikuje zavest o pomenu ohranjanja kulturne dediščine, ki je povezana s trajnostnim razvojem. S smotno uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije razvija digitalne kompetence. Zlasti pri doživljanju in razumevanju

sodobne umetnosti spoznava aktualne družbene probleme in krepi aktivno državljanstvo. Ob obisku muzejev, galerij in spomenikov *in situ* spoznava možnosti za kvalitetno preživljanje časa in osebno izpolnitev ter s tem krepi psihofizično zdravje.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Izbirni predmet sestavljata dva modula po 35 ur, ki vključujeta nabor desetih izbirnih tem. Učitelj si 35- oz. 70-urni modul (glede na razpoložljivo število nerazporejenih ur v letniku) sestavi sam, in sicer tako, da v vsak modul vključi vsaj 3 teme. Modula sta lahko samostojna, lahko pa se tudi dopolnjujeta in nadgrajujeta. Vsako temo lahko obravnavamo s historičnimi, modernimi in sodobnimi umetninami, ne nujno v tem vrstnem redu. Vsebine tem se med seboj prepletajo, zato jih učitelj lahko dopolnjuje in nadgrajuje oz. si iz predlaganih tem lahko sestavi samostojni modul.

Učitelj vključuje umetnine iz domačega okolja, pri čemer je poudarek na avtentičnem stiku z umetnino (obisk galerij, muzejev, spomenikov *in situ*), zato organizira (vsaj) eno poldnevno ekskurzijo, ob katerih izpostavi določeno tematiko oz. problematiko.



TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA



ČLOVEK IN NARAVA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema umetniško ustvarjalnost, v kateri se kaže vpetost človeka v naravo in v kateri se tematizira njegov odnos do okolja v različnih umetnostnozgodovinskih obdobjih in s poudarkom na moderni in sodobni umetnosti (umetnine, ki odražajo aktualno okoljsko problematiko in trajnostni razvoj). Pri tem se izpostavijo ključni vidiki človeka v odnosu do narave: človek kot del narave, kot njen preoblikovalec, uničevalec, družbenokritični aktivist ter človek kot načrtovalec utopične prihodnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V preteklih umetnostnozgodovinskih obdobjih velja poudariti prazgodovino s koliščarsko kulturo, rastlinsko ornamentiko od srednjega veka do secesije (npr. vitičevje v stiških rokopisih, dekoracija zlatih oltarjev, baročne freske, tihožitja, dekorativnost secesijske arhitekture), upodobitve živali na srednjeveških freskah (npr. upodobitev klavžarja na srednjeveških freskah v Hrastovljah in Gradišču pri Divači), upodobitev narave v renesančnem slikarstvu (Vittore Carpaccio), postavitve renesančnih in baročnih vil in dvorcev v naravo (npr. Zemono, Štatenberg), baročno vrtno umetnost (npr. Dornava), romantično krajino (npr. Marko Pernhart in Anton Karinger) in impresionistično krajino (npr. slikarja Ivan Grohar in Matija Jama). Dela se obravnavajo v okviru umetnostnozgodovinskih slogov s prepletanjem vpliva geografske lege slovenskega ozemlja in njegovih posebnosti. Izpostaviti je treba pomen slovenske moderne pri izoblikovanju narodne in umetnostne identitete (npr. Ivan Grohar, *Sejalec*, Ivan Vurnik, *Zadružna gospodarska banka v Ljubljani*). Pri moderni in sodobni umetnosti se izpostavijo ekološke teme neoavantgarde (npr. skupina OHO) in bioumetnost (npr. Špela Petrič, Robertina Šebjanič, Polona Tratnik), pri čemer se poudari tudi pomen slovenskih umetnikov v svetovnem merilu (npr. Marjetica Potrč, Maja Smrekar). Ob primerih izbranih arhitektur so predstavljeni temeljni vidiki trajnostne gradnje, ki odražajo sodobno potrebo po kakovosti bivanja v simbiotičnem odnosu z okolico in skrbi za naravo (smotrna uporaba gradbenih materialov, učinkovita raba energije in naravnih virov, smiselno povezovanje kulturne krajine z okoljem, povezovanje starega in novega (stavbne dediščine s sodobnimi rešitvami) ipd.).



CILJI

Dijak:

- : spoznava umetnine, v katerih je tematiziran človek kot del narave oziroma njen preoblikovalec,
- : razume pomen motiva »slovenske krajine« (povezanost Slovencev z naravo) pri oblikovanju slovenske identitete, pri čemer razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi,
SC (1.2.2.2)
- : se uri v razbiranju sporočilnosti umetnin in jih kontekstualizira z aktualnimi problemi trajnostnega razvoja, pri čemer kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe,
SC (2.2.2.1)
- : z razumevanjem in doživljanjem s trajnostnim razvojem povezanih umetnin oblikuje odgovoren odnos do naravnih sistemov, ki ga gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi in družbenimi sistemi,
SC (2.1.3.1)
- : spoznava temeljne vidike in merila trajnostne gradnje in njen pomen za kulturo sodobnega bivanja in skrb za okolje,
SC (2.3.1.1)
- : skozi doživljanje umetnosti spoznava in prepozna lastna občutja, čustva in misli.
SC (3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede umetnine iz različnih obdobj, v katerih je tematiziran človek kot del narave oziroma njen preoblikovalec, ter primerja njihovo sporočilo in ga osmisli v luči zgodovinskih okoliščin,

v umetninah iz različnih obdobj, v katerih je tematiziran človek kot del narave oziroma njegov odnos do nje, poišče in ubesedi sporočilo za sodobni čas,

navede ključne umetnine, ki so skozi zgodovino prispevale k oblikovanju slovenske nacionalne identitete (*Poletje* Ivane Kobilce, *Sejalec* Ivana Groharja, različne upodobitve Triglava), in konkretno pojasni njihov prispevek,

ugotavlja vsebinsko, celo ideološko naglašenost krajine glede na kontekst, v katerem je nastala, ovrednoti vlogo umetnosti pri oblikovanju individualne in kolektivne identitete v bodočnosti,

na izbranih umetninah (predvsem sodobnih) predstavi aktualne probleme trajnostnega razvoja (socialne, ekološke, tehnološke izzive),



predstavi sporočila izbranih umetnin, ki se nanašajo na probleme trajnostnega razvoja in o njih diskutira,

ustvari aktualizacijo umetnin iz starejših obdobj, ki komentira probleme trajnostnega razvoja,

ob izbrani umetnini prepozna elemente trajnostnega razvoja (npr. trajnostni materiali, ogljični odtis) se opredeli, argumentirano izrazi svoje mnenje,

pozna termin podnebna anksioznost in zna poiskati pomoč, če se kdaj sooča s tem.

TERMINI

- koliščarsko naselje ◦ personifikacije mesecev in letnih časov ◦ žanr ◦ francoski tip parka
- angleški tip parka ◦ romantična krajina ◦ impresionistična krajina ◦ land art ◦ bio umetnost
- performans ◦ instalacija ◦ intermedijska umetnost ◦ trajnostna arhitektura ◦ refugij





SVET KRŠČANSTVA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema razvoj sakralne umetnosti in kulturnozgodovinsko vlogo krščanstva v slovenski umetnosti ter njegov kulturnozgodovinski pomen v posameznih obdobjih, in sicer od poznega rimskega obdobja do 20. stoletja. Izpostavljene so posebnosti v slovenski sakralni arhitekturi (v odnosu do cerkvene arhitekture v širšem evropskem prostoru), pri čemer so predstavljeni različni stavbni tipi glede na namembnost in arhitekturne značilnosti. Ob izbranih slikarskih in kiparskih delih so predstavljeni osrednji krščanski ikonografski motivi in slogovne značilnosti njihove obravnave v posameznih obdobjih. Ob obravnavi izbranih spomenikov so predstavljeni slovenski umetniki, ki so posebej zaznamovali sakralno umetnost in njen razvoj.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri obravnavi te teme se je smiselno osredotočiti na tista umetnostnozgodovinska obdobja, v katerih sakralno prevladuje (gotika, barok), in izpostaviti specifične pojave, ki so značilni za Slovenijo (npr. refugiji, dvoranska cerkev, kranjski prezbitenij oz. ikonografske posebnosti gotskih poslikav, krilni, zlati in tabernakeljski oltarji ...). Potrebno je upoštevati povezanost naše umetnosti tako z italijanskim kot srednjeevropskim umetnostnim prostorom. Ob izbranih slikarskih in kiparskih delih so predstavljeni osrednji krščanski ikonografski motivi (npr. Marija z detetom na prestolu, Križani, Pohod in poklon treh kraljev, križev pot, Marija Zavetnica s plaščem, Pietà (Sočutna), Mrtvaški ples, sv. Krištof, sv. Florjan). Med umetniki poudarimo sakralni opus pomembnih slikarjev druge polovice 19. in prve polovice 20. stoletja (npr. Janez in Jurij Šubic, Ivana Kobilca, Ivan Grohar, France in Tone Kralj) ter premik k modernim tokovom v sakralni arhitekturi in slikarstvu v drugi polovici 20. stoletja (npr. Marko Mušič, Stane Kregar, Janez Bernik).

CILJI

Dijak:

○: raziskuje in spozna vsebinske in oblikovne značilnosti krščanske umetnosti v odnosu do kulturnozgodovinskih okoliščin in širšega evropskega prostora,

SC (1.3.2.1)

○: spozna in razlikuje različne tipe sakralne arhitekture skozi obdobja in njihov namen, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika,

SC (1.1.2.2)

○: spozna in razume glavne krščanske motive, kakor so se razvijali skozi obdobja v slovenskem prostoru,

○: odkriva in ozavešča širši družbeno-kulturni pomen krščanske umetnosti na Slovenskem ter oblikuje pozitiven odnos do umetnostne dediščine,

SC (1.3.1.1)

○: s spoznavanjem, doživljanjem in kritičnim interpretiranjem sakralne umetnosti na Slovenskem izgrajuje osebno in prepozna nacionalno identiteto.

SC (3.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi (opiše) najpomembnejše vsebinske in oblikovne značilnosti sakralne umetnosti, navede najpomembnejše prelomnice v njenem razvoju (pokristjanjevanje, reformacija, protireformacija, jožefinske reforme, prva in druga svetovna vojna, čas socializma) in pojasni njihov vpliv na razvoj umetnosti,

primerja kulturnozgodovinske okoliščine razvoja krščanske umetnosti na Slovenskem z okoliščinami v širšem evropskem prostoru,

našteje najpomembnejše sakralne arhitekturne tipe različnih obdobj in jih opiše, pri tem pa uporablja ustrezno terminologijo,

pojasni, kako namen posameznih sakralnih arhitekturnih tipov narekuje njihov izgled in arhitekturne rešitve,

predstavi razvoj izbranih arhitekturnih tipov skozi obdobja,

navede glavne krščanske motive v slovenskem prostoru v različnih obdobjih in na kratko povzame zgodbe,

predstavi sporočila krščanskih motivov na konkretnih umetninah v luči zgodovinskih razmer v času njihovega nastanka,

navede najpomembnejše ustanove, ki hranijo umetnine krščanske umetnosti na Slovenskem, našteje in opiše najpomembnejše sakralne arhitekturne spomenike na Slovenskem (npr. samostan v Stični, romarska cerkev na Ptujski Gori, stolnica sv. Nikolaja v Ljubljani, romarska cerkev na Sladki Gori),

pojasni vlogo krščanske umetnosti na Slovenskem v kulturnem horizontu posameznega obdobja, opiše, kako krščanska umetnost in dediščina krščanstva nasploh vpliva na njegovo življenje oz. kakšen vpliv ima na oblikovanje slovenske in evropske identitete,

predstavi vlogo institucij in strokovnjakov pri varovanju sakralne dediščine ter **navede ukrepe za varovanje sakralne dediščine**, ki jih k ohranjanju lahko prispeva kot laični posameznik,

s spoznavanjem, doživljanjem in kritičnim interpretiranjem sakralne umetnosti na Slovenskem izgrajuje osebno in prepozna nacionalno identiteto.

TERMINI

◦ krstilnica ◦ refugij ◦ samostan ◦ bazilika ◦ romarska cerkev ◦ stolnica ◦ krilni oltar
◦ kranjski prezbitrij ◦ celostna umetnina ◦ jezuitski tloris ◦ zlati oltar ◦ vitraj ◦ iluzionistično slikarstvo



SPOMIN V UMETNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Umetnostna dediščina ohranja in odraža, kako je človek skozi različna zgodovinska obdobja doživljal sebe in kakšen odnos je vzpostavljal do drugega oz. do sveta, ki ga je obkrožal; razkriva nam, katere vidike življenja je človek izpostavljal v umetnosti in katere stvari je »ohranjal za večnost«. Tema obravnava vlogo spomina, preko katerega spoznavamo tako človekov vrednostni sistem kot družbena razmerja in kulturne vrednote. Izpostavimo upodobitve na nagrobnikih, ki odražajo položaj človeka v družbi in njegov odnos do smrti v različnih obdobjih, ter opazujemo in primerjamo raznolikost portretnih upodobitev v posameznih zgodovinskih dobah (reprezentativne, intimne, družinske portrete, avtoportrete). Jedro teme pa predstavlja vprašanje spomeniške plastike od prvih javnih spomenikov konec 19. stoletja do današnjega časa, s poudarkom na vprašanjih, kako spomeniki (so)oblikujejo kolektivni spomin in zaznamujejo naše razumevanje zgodovine.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Umetnine nam že vse od prazgodovinskih idolov preko rimskih nagrobnih in slavnih spomenikov jasno kažejo, da je v številnih umetniških delih materializiran, upodobljen človekov vrednostni sistem, kot se je vzpostavljal in razvijal v različnih zgodovinskih obdobjih. Tudi v srednjem veku za nekatere umetnine lahko rečemo, da odražajo, kaj si zasluži veličino in slavo za njihov čas in za prihodnje rodove (npr. svetniške upodobitve, nagrobni cerkvenih in posvetnih gospodov ...). Od renesanse dalje se poleg nagrobnih spomenikov uveljavi portret, tako da lahko preko različnih tipov portretnih upodobitev posameznikov, družin in skupin razbiramo značilnosti in ideje določenega obdobja (npr. reprezentativne in alegorične baročne upodobitve, povzdigovanje meščanskih idealov in nacionalni poudarki v delih 19. stoletja itd.).

V obdobju narodno prebudnih gibanj v drugi polovici 19. stoletja so se začeli postavljati prvi javni spomeniki, v prvi polovici 20. stoletja pa so velike družbenopolitične spremembe postavljale nove in spreminjale oz. uničevale stare spomenike; po drugi svetovni vojni je sledilo množično postavljanje partizanskih spomenikov.

Prevpraševanje o človekovem položaju tako posameznika kot člana širše družbene skupnosti je aktualno tudi v sodobnem času, zaznamovanem s potrošniško, digitalizirano in individualizirano družbo, zato je odpiranje te teme ne le spoznavanje umetnostne dediščine na Slovenskem, temveč tudi spodbuda k razmisleku o našem odnosu do človeka in družbe, v kateri živimo.



CILJI

Dijak:

○: odkriva povezave med umetninami in družbenozgodovinskim dogajanjem oz. materializacijo osebnih, družbenih in kulturnih vrednot v določenih umetninah,

○: raziskuje in spozna javne spomenike domače regije in pomembne nacionalne javne spomenike ter to znanje uporabi za kritično in aktivno državljsko držo,

SC (1.2.5.1)

○: ozavešča konstitutivno vlogo umetnosti v razvoju osebne in skupnostne oz. nacionalne identitete ter vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja,

SC (1.3.1.1)

○: ob vrednotenju idej izbranih spomenikov razvija kritično mišljenje in aktivno državljsko držo,

SC (1.2.5.1)

○: ob raziskovanju spletnih gradiv o spomenikih v lokalnem in nacionalnem okolju razvija digitalne kompetence in se uri v smotrni in smiselni rabi novih tehnologij.

SC (4.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

na izbrani umetnini splošno prepoznane vrednote in jih poveže z družbenozgodovinskim dogajanjem v določenem obdobju,

pojasni povezave med umetninami in družbenozgodovinskim dogajanjem oz. materializacijo osebnih, družbenih in kulturnih vrednot v izbranih umetninah,

navede in opiše najpomembnejše javne spomenike domače regije in pomembne nacionalne spomenike,

primerja najpomembnejše javne spomenike domače regije z javnimi spomeniki nacionalnega pomena in tujimi deli,

argumentira njihov status najpomembnejših javnih spomenikov v lokalnem ali nacionalnem okviru,

razloži smisel varovanja lokalne in nacionalne umetnostne dediščine,

pojasni pomen umetnin za osebno in skupnostno (lokalno in nacionalno) identiteto,

razloži in aktualizira sporočila izbranih umetnin,

vrednoti koncepte in ideje, ki jih utelešajo izbrane umetnine, jih ponotranji ali zavrne,

predstavi ključne izzive varovanja spomeniške umetnostne dediščine v svojem lokalnem in širšem nacionalnem prostoru,

predlaga nove rešitve za varovanje in prezentacijo spomeniške dediščine v lokalnem okolju,

kritično izbere in **uporabi primerna digitalna orodja za iskanje informacij, digitalnih vsebin o izbranih temah in individualno učenje.**

TERMINI

◦ nagrobnik ◦ nekropola ◦ relikviarij ◦ portret (reprezentativni, intimni, skupinski, družinski, konjeniški) ◦ avtoportret ◦ javni spomenik





ANTIKA IN NJENI ODMEVI

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema zajema antično umetnost in kasnejša obdobja ter smeri na Slovenskem, v katerih antična umetnost odmeva tako formalno kot vsebinsko. Obravnava temeljnih spomenikov in značilnosti rimske arhitekture, kiparstva in slikarstva je navezana na primerjave s širšim evropskim prostorom in na domače posebnosti. Izpostavljeni so vplivi antike na arhitekturo (arhitekturni tipi in elementi), na zgledovanje po slogovnih značilnostih in lepotnih idealih antičnega kiparstva in slikarstva ter na vključevanje in preoblikovanje antičnih ikonografskih motivov v kasnejših umetnostnozgodovinskih obdobjih in sodobni kulturi. Ob poglobljanju v to temo se naglasi tudi poznavanje in razlikovanje pojmov klasika, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri tej temi se izhaja iz poznavanja grške in rimske umetnosti, s katero so se dijaki seznanili pri pouku umetnosti v 1. letniku. Osredotočiti se je potrebno na poznavanje razmer za nastanek in razvoj rimske umetnosti na Slovenskem (npr. nov tip mesta, mestnega središča, novi tipi javnih stavb, nekropole, kiparstvo in fragmenti stenskega slikarstva s poudarkom na ikonografiji). Vključeno je poznavanje klasičnih arhitekturnih prvin in vpliv formalnih značilnosti na romansko arhitekturo. Ob izbranih primerih renesančne in baročne arhitekture ter kiparstva se raziskuje naslon na rimske antične prvine. Naglasi se vpliv mitologije na ikonografijo baročnih profanih poslikav. Predstavljeni so elementi antike v neoklasicistični in historični arhitekturi ter neoklasicističnem slikarstvu (Franc Kavčič). Poudarek je na odkrivanju antičnih arhitekturnih prvin v delih Jožeta Plečnika in na razumevanju t. i. modernega klasicizma v njegovem opusu. Vključeno je odkrivanje in razumevanje odmevov antične mitologije v umetnosti 20. stoletja (npr. odmev estetskega ideala v kiparstvu socialističnega realizma, Marij Pregelj, Stane Kregar), tako v estetskem kot ikonografskem pogledu.

CILJI

Dijak:

○: spoznava ključne antične umetnine na Slovenskem in njihove značilnosti ter se izraža z ustrezno terminologijo predmeta,

SC (1.1.2.2 | 1.3.2.1)

○: prepoznava in razlikuje pojme klasično, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem, pri čemer se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije, torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav,

SC (1.1.2.1)

○: prepoznava elemente antične dediščine v poznejših umetninah in razume razloge za njihovo rabo, pri čemer presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi,

SC (2.2.1.2)

○: raziskuje spletne strani muzejev in njihovo vlogo pri spoznavanju umetnosti, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, ter izboljšuje osebne strategije iskanja,

SC (4.1.1.1)

○: izgrajuje zavest o pomenu državljskih vrednot v različnih družbenih kontekstih in vlogo umetnosti v tem kontekstu.

SC (1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede ključne antične umetnine na Slovenskem in opiše njihove značilnosti, pri tem pa uporablja ustrezno terminologijo,

primerja ključne antične umetnine na Slovenskem z antičnimi umetninami v evropskem prostoru,

navede kratke definicije pojmov klasično, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem,

z lastnimi besedami pojasni pojme klasično, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem in jih uporabi v ustreznem kontekstu,

v umetninah iz poznejših obdobj prepozna in poimenuje antične oblikovne elemente ali vsebinske značilnosti,

pojasni, kateri antični elementi so prisotni na izbranih poznejših umetninah in kakšna je njihova vloga (zakaj so prisotni, kaj izražajo),

samostojno najde nove primere poznejših umetnin, ki povzemajo antične oblikovne elemente ali vsebinske značilnosti,

na spletu poišče računalniške rekonstrukcije antičnih ruševin,

kritično presoja verodostojnost različnih izvedb računalniške rekonstrukcije antičnih ruševin,
na spletu poišče podatke o izbranih umetninah na spletnih straneh muzejev in galerij, kjer so hranjene,

na spletnih straneh muzejev in galerij samostojno poišče virtualne sprehode, 3D animacije in druge načine računalniške prezentacije umetnin.

TERMINI

- urbs quadrata
- mitrej
- klasično
- klasicizem
- neoklasicizem
- historizem
- akademizem
- moderni klasicizem



IZKUSTVO URBANE KRAJINE

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema zajema ogled mesta po izbiri učitelja, pri čemer je pozornost na oblikovanju urbane krajine skozi različna zgodovinska obdobja. Ob neposrednem srečevanju z mestom se kaže vpetost človeka v družbeno skupnost in v prostor, doživljanje in preoblikovanje okolja ter se tematizira njegov odnos do urbanega okolja, kot se je oblikoval v posameznih obdobjih (od začetkov poselitve, preko kasnejših obdobj in vse do sodobnosti). Pri tem se spoznava struktura oz. organizacija mestnih predelov (glede na namembnost), ureditev ulic in trgov, vključevanje zelenih površin ter se ugotavlja raba gradbenih materialov. Posebna pozornost je namenjena razbiranju in prepoznavanju značilnosti sodobnega mesta, in sicer s poudarkom na kritičnem razmisleku o razvoju mest v postindustrijski dobi, potrošniški družbi in ekološki oz. trajnostni problematiki.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se osredotoča na urbanistični razvoj mest na Slovenskem, pri čemer se izpostavijo tipi mest v različnih obdobjih: rimsko mesto, srednjeveško mesto, novoveški razvoj mesta v baroku in 19. stoletju ter na prelomu stoletja, modernizem v urbanizmu po 2. svetovni vojni in sodobne urbanistične težnje.

Poudariti velja značilnosti organizacije mesta v posameznem obdobju, vključevanje najbolj prepoznavnih oz. značilnih arhitekturnih tipov in rabo gradbenih materialov. Pomembna tema je tudi odnos med historičnim in modernim, med javnim in zasebnim, novih tehnologij in modelov bivanja, vprašanje revitalizacije starih mestnih jeder in skrb za dediščino, iskanje okoljsko trajnostnih rešitev ipd.



CILJI

Dijak:

○: raziskuje in spozna urbanistični razvoj domačega kraja skozi različna zgodovinska obdobja,

SC (1.3.2.1)

○: spozna in doživlja temeljne predele mesta, njihove značilnosti in namen oz. pomen ter z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev,

SC (5.3.5.1)

○: razmišlja o sodobnih urbanističnih vprašanjih in ekološki oz. trajnostni problematiki, pri čemer kritično ocenjuje povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo,

SC (2.1.1.1)

○: oblikuje vrednote in stališča do spoštovanja in ohranjanja lokalne in nacionalne umetnostne dediščine,

SC (1.3.5.1)

○: vzpostavlja odgovoren odnos do naravnega in urbanega lokalnega okolja, ki ga gradi na razumevanju njune kompleksnosti in razmerij med naravnimi in družbenimi sistemi.

SC (2.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede ključne premene v urbanističnem razvoju domačega kraja in jih na kratko opiše,

opiše najpomembnejše tipe mesta skozi zgodovino razvoja urbanizma (rimsko mesto, srednjeveško mesto, novoveški razvoj mesta v baroku in 19. stoletju ter na prelomu stoletja, modernizem v urbanizmu po 2. svetovni vojni in sodobne urbanistične težnje),

pojasni povezave med ključnimi premenami v urbanističnem razvoju domačega kraja in zgodovinskimi okoliščinami,

predlaga urbanistične izboljšave glede na potrebe prebivalcev sodobnega časa in potrebe v prihodnosti,

poimenuje temeljne predele mesta, predstavi njihove značilnosti in pojasni njihov namen oz. pomen,

vrednoti delitev mesta na posamezne predele glede na potrebe njegovih prebivalcev,

prepozna (opiše) najbolj pereče urbanistične pomanjkljivosti mesta in izzive, povezane s problematiko trajnostnega razvoja ter predlaga rešitve,

poišče primere dobrih in slabih sodobnih urbanističnih zasnov mest ter jih vrednoti,

predstavi urejenost idealnega mesta prihodnosti in njegovo estetiko.

TERMINI

- urbs quadrata
- obzidje
- forum
- magistrat/rotovž
- trg
- park
- funkcionalizem
- trajnostna arhitektura
- javni vodnjak





ČLOVEK V TOKU DRUŽBENIH SPREMEMB: INTIMNE IZKUŠNJE DRUŽBENE RESNIČNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema umetniške smeri in izbrane umetnike 20. stoletja. Osredotoča se na prikaz kompleksnega prepleta med družbenim dogajanjem in individualno izkušnjo ter intimnim svetom umetnic in umetnikov. Družbenozgodovinske razmere, prelomi in kulturne spremembe v 20. stoletju dobijo umetniški izraz v raznolikih likovnih in motivnih svetovih ter ustvarjalnih praksah, ki se oblikujejo kot umetniški odzivi na družbeno resničnost ali kot njena domišljajska preobrazba. V tematskem sklopu je poudarek na osebnih umetniških svetovih, ki se kažejo v (avto)portretnih upodobitvah, ekspresivnih figuralnih težnjah, intimistično občutenih interierjih, žanrih in tihožitjih, fantastičnih vizijah, sanjskih prizorih in drugih avtorskih »mitologijah«.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Predstavljene so povezave med nastopom obravnavanih umetniških smeri in njihovim družbenozgodovinskim kontekstom (družbenopolitične razmere med in po obeh svetovnih vojnah, prehod v postmoderno kulturo in alternativna kulturna gibanja, potrošniška in medijska krajina sodobnega sveta). V prvi polovici 20. stoletja je poudarek na ekspresivno in fantastično preoblikovani stvarnosti (npr. France in Tone Kralj, Veno Pilon, France Mihelič, Stane Kregar, Marko Šuštaršič), v drugi polovici 20. stoletja so izpostavljeni eksistencialno občutena poveljna figuralika (npr. Gabrijel Stupica, Marij Pregelj, Zoran Mušič, Janez Bernik), informelsko zaznamovane težnje, premik k slogovni raznolikosti v postmodernizmu, individualne avtopoetike in ekspresivna figuralika (npr. Zmago Jeraj, Metka Krašovec, Živko Marušič, Mirsad Begić, Jakov Brdar idr.) ter sodobni umetniški pristopi od devetdesetih let naprej (osebni umetniški svetovi in dela, ki naslavljajo vprašanja identitete in druge aspekte individualnosti v aktualnem družbenem kontekstu).

CILJI

Dijak:

○: spoznava umetnine, pri katerih je viden vpliv družbenih okoliščin na izkušnjo posameznika, pri čemer vzpostavlja odnos do umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega,

SC (1.3.1.1)

○: raziskuje in spoznava dogajanje na področju slovenske umetnosti 20. in 21. stoletja, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,

SC (1.3.2.1)

○: ugotavlja povezave med nacionalno umetnostjo in mednarodnimi umetniškimi tokovi,

○: ob doživljanju in razumevanju umetnin spoznava svoje vrednote, razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi in predsodke ter jih lahko tudi spreminja.

SC (3.3.1.1 | 1.2.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

ob izbranih umetninah predstavi, kako se osebna izkušnja umetnic in umetnikov izrazi v njihovih delih,

interpretira izbrane umetnine in ob teh primerih pojasni, kako se preko umetnin odrazi vpliv družbenih okoliščin na izkušnjo posameznika,

navede izbrana ključne smeri, gibanja in posameznike, ki so zaznamovali razvoj slovenske umetnosti 20. in 21. stoletja ter predstavi izbrane umetnine,

pojasni povezavo med zgodovinskimi okoliščinami in pojavom novih smeri, gibanj, delovanjem posameznih umetnikov in nastankom izbranih umetnin,

vrednoti sodobno umetniško ustvarjalnost, tako da v vlogi kuratorja sam izbere dela, ki se mu zdijo ključna za sodobni čas in svoj izbor argumentira,

primerja izbrane umetnine iz slovenskega in širšega evropskega prostora glede na vsebinske in oblikovne značilnosti,

na primerih izbranih umetnin prepozna vlogo slovenske umetnosti v širšem evropskem prostoru.

TERMINI

○ modernizem ○ eksistencialistična figuralika ○ barvni realizem ○ informel ○ Ljubljanska grafična šola ○ postmodernizem ○ nova podoba ○ ekspresivna figuralika ○ avtopoetika



PREMENE V ARHITEKTURI IN OBLIKOVANJU 20. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema bogato in raznoliko arhitekturno dejavnost oz. slogovne usmeritve 20. stoletja (secesija na prelomu stoletja, moderne, ekspresionistične in funkcionalistične težnje v medvojnem obdobju, povojni modernizem, pojav postmodernizma v poznih sedemdesetih letih), pomembne arhitekture, njihove posebnosti in izvirne rešitve. Poudarjene so družbene in ekonomske razmere mest, kjer delujejo, vpliv središč, kjer se arhitekti šolajo in vpliv naročnikov na tipologijo in slog del. Obravnavani so tudi grafični in industrijski oblikovalci ter družbeno-politični kontekst, v katerem delujejo, sporočajo in razstavljajo (s poudarkom na vlogi, ki jo imajo v času razpada Jugoslavije).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema zajema poznavanje značilnosti secesijske, moderne, modernistične in funkcionalistične arhitekture ter njihovega zgodovinskega, kulturnega in družbenega konteksta. V obravnavo se vključi tudi urbanizem, grafično in industrijsko oblikovanje. Predstavljeni so novi materiali ter arhitekturne in urbanistične naloge tako pred kot po drugi svetovni vojni (na primer nebotičnik, večstanovanjska najemniška hiša, delavska naselja in kolonije, mestna vila, družinske vrstne hiše, najemniški stanovanjski blok, poslovna stavba, javna stavba, industrijska hala). V izhodišču je poznavanje ključnih arhitektov in oblikovalcev (npr. Maks Fabiani, Jože Plečnik, Ivan Vurnik, Vladimir Šubic, Josip Costaperaria, Vladimir Mušič, Edvard Ravnikar, Savin Sever, Edo Mihevc), njihovih posebnosti in vpetosti v srednjeevropski oz. jugoslovanski prostor. Poseben poudarek je na Plečnikovem ustvarjanju arhitekturne podobe Ljubljane kot slovenske prestolnice. Obravnavajo se razlogi za premik k postmodernistični arhitekturi in poznavanje lastnosti postmodernistične arhitekture. Vključeno je obravnavanje pomembnejših postmodernističnih (npr. Vojteh Ravnikar s sodelavci, Marko Mušič, Miloš Bonča idr.) in sodobnih arhitektov (npr. ateljeji Bevk-Perović, Sadar-Vuga idr.). Tematizirano je poznavanje konteksta, v katerem se razvije grafično in industrijsko oblikovanje, najpomembnejših oblikovalcev in njihovi del (npr. Niko Kralj, Marijan Gnamuš, Matjaž Vipotnik) ter vloga institucij za razvoj in uveljavitev teh oblikovalskih področij.

CILJI

Dijak:

○: spoznava in ugotavlja ključne zgodovinske in družbene okoliščine za razvoj arhitekture in oblikovanja v 20. stoletju ter vpliv umetnikov na razvoj teh okoliščin,

SC (1.3.2.1)

○: raziskuje in prepoznava pojav novih arhitekturnih nalog in materialov v kulturnozgodovinskem kontekstu, pri čemer uporablja ustrezno terminologijo,

SC (1.1.2.2)

○: spoznava glavne sloge oz. smeri slovenske arhitekture 20. stoletja ter pri tem vzpostavlja odnos do nacionalne umetnosti,

SC (1.3.1.1)

○: ob pomoči digitalnih vsebin raziskuje (individualno ali v skupini – projektno delo) vodilne slovenske arhitekta in oblikovalce ter njihova najbolj prepoznavna dela, pri čemer izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira,

SC (4.1.1.1 | 5.3.4.1 | 4.3.3.1)

○: ob spoznavanju in raziskovanju arhitekture 20. in 21. stoletja oblikuje odnos do trajnostne arhitekture in njene vloge pri uresničevanju zelene trajnostne prihodnosti.

SC (2.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

opiše ključne zgodovinske in družbene okoliščine za razvoj arhitekture in oblikovanja v 20. stoletju,

pojasni vpliv arhitektov na razvoj arhitekture in oblikovanja v 20. stoletju na Slovenskem,

navede nove arhitekturne naloge in materiale ter pojasni pojav novih arhitekturnih nalog, materialov v kulturnozgodovinskem kontekstu (razume povezavo z družbenozgodovinskim dogajanjem),

ob izbranih umetninah prepozna in poimenuje osrednje smeri slovenske arhitekture 20. stoletja in predstavi njihove značilnosti,

navede vodilne slovenske arhitekta in oblikovalce ter predstavi njihova izbrana dela,

primerja glavne slovenske arhitekta in oblikovalce ter njihova dela s primeri iz evropskega prostora.

TERMINI

- secesija ○ moderni klasicizem ○ modernizem ○ funkcionalizem ○ brutalizem ○ utilitarizem
- trajnostna arhitektura



PROSTORI UMETNOSTI MED DRUŽBENIM UDEJSTVOVANJEM IN FORMALNIM EKSPERIMENTOM

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema zajema ključne umetniške novosti in pojave v 20. stoletju ter obravnava njihove vplive na sodobne umetniške usmeritve. Na eni strani je poudarek na formalnem eksperimentiranju, likovni inovativnosti in odmiku od tradicionalne umetnosti (motivno, idejno in estetsko), na drugi strani pa je izpostavljena vloga avantgarde, njen kritičen odnos do meščanske kulture in težnja k aktivnemu preoblikovanju družbe. Umetniška dela in pojavi so predstavljeni v kontekstu družbenopolitičnih okoliščin, mednarodnih umetniških vplivov in glavnih idejnih ozadij, ki oblikujejo umetnostno mišljenje. Predstavljene so različne vloge umetnosti in ključne spremembe v njenemu pojmovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema obravnava dve prevladujoči liniji v moderni umetnosti. Prva se osredotoča na likovno preoblikovanje resničnosti in na vlogo likovne izraznosti pri sprejemanju in interpretiranju umetniških podob. Predstavljeni so inovativni ustvarjalni pristopi (npr. poudarek na procesu in materialnosti, subjektivni izraznosti, avtonomiji barve itd.) in pomen osamosvajanja likovnih prvin od začetkov moderne umetniške zavesti v impresionizmu, prvih eksperimentov z abstrakcijo, povojnega modernizma (npr. nove generacije umetnikov v šestdesetih in sedemdesetih letih, ki se odzivajo na sočasne umetniške tokove v svetu), postmodernističnega eklekticizma do možnosti, ki jih ponudijo novejši mediji in tehnologije. Druga linija izhaja iz avantgarde in njenega radikalnega preloma s tradicijo. Obravnava umetnostnih pojavov je osredotočena na konstruktivizem in njegovo mednarodno razsežnost, na avantgardo šestdesetih let (npr. gibanje OHO), retroavantgardo osemdesetih let (npr. NSK) in druga alternativna umetniška gibanja (npr. V.S.S.D.). Predstavljene so nove oblike umetniškega dela in udejstvovanja (kolektivno delovanje, manifesti, performans, krajinska umetnost, instalacija, montaža idr.), težnja k tesnejšemu odnosu med umetnostjo in življenjem, kritičen pogled na umetnost in družbo ter povezovanje različnih umetniških področij. V kontekstu umetnosti po 2. svetovni vojni je smiselno soočiti utrjevanje modernizma pod vplivom zahodnih likovnih usmeritev na eni strani z ideološkimi cilji socialističnega realizma na drugi.



CILJI

Dijak:

○: spoznava različna pojmovanja (koncepte) in družbene vloge umetnosti, pri čemer krepi družbene odgovornosti,

SC (3.3.5.3)

○: ob obravnavi izbranih umetnin odkriva povezave med umetnostjo in družbenim dogajanjem,

○: ugotavlja posebnosti nacionalne umetnosti in razmišlja o njeni vpetosti v mednarodne umetniške tokove v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,

SC (1.3.2.1)

○: raziskuje in spoznava nove umetniške pristope – išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta – ter odkriva povezave med inovativnostjo forme in vsebinami v umetnosti 20. in 21. st.,

SC (1.3.2.1 | 4.1.1.1 | 4.1.3.1)

○: ob spoznavanju del moderne in sodobne umetnosti oblikuje kritičen in odgovoren odnos do družbe ter se vzgaja za kritično in aktivno državljansko držo.

SC (1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi, kako se v 20. in 21. stoletju spreminjata razumevanje umetnosti in njene različne vloge,

samostojno ali ob pomoči učitelja interpretira izbrane umetnine glede na njihova vsebinska in idejna ozadja,

opiše družbene okoliščine v 20. in 21. stoletju ter izpostavi tiste, ki so ključno vplivale na razvoj umetnosti,

ubesedi sporočila umetnin glede na okoliščine njihovega nastanka in jih aktualizira ali pripravi osnutek svoje ideje in jo ustvarjalno izrazi,

opiše nekaj najbolj prepoznavnih specifik nacionalne umetnosti in jih na izbranih primerih vzporeja z evropskim in širšim prostorom,

pojasni soodvisnost nacionalne umetnosti in globalnega dogajanja na področju umetnosti,

navede nove umetniške pristope in jih opiše,

na izbranih primerih pojasni povezave med inovativnostjo forme in vsebinami v moderni umetnosti.



TERMINI

- modernizem
- socialistični realizem
- informel
- neokonstruktivizem
- avantgarda
- neoavantgarda
- retroavantgarda
- konceptualizem



POLOŽAJ IN VLOGA UMETNIC

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obravnava pomembne ustvarjalke na področju likovne umetnosti, arhitekture, oblikovanja in fotografije s poudarkom na najbolj prepoznavnih umetnicah 19. in 20. stoletja. V izhodišču je predstavljena problematika položaja umetnic v zgodovini in njihove enakovredne umestitve v umetnostnozgodovinski kanon skupaj z moškimi kolegi. Obravnavani so družbeno-zgodovinski razlogi za marginalizacijo žensk v umetnostnem kanonu. Predstavljene so poklicne in življenjske poti umetnic, njihove priljubljene teme in tipični motivi. Tematizirani so značilni »ženski žanri« (tihožitje, žanr, portret, krajina, sakralni motivi) in tehnike (vezenine, gobelini, keramika) v opusih obravnavanih umetnic ter problematika ženske identitete v feministični moderni in sodobni umetnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri obravnavi teme je pomembno opozoriti, da se je ženska v zgodovini umetnosti pojavljala predvsem v reprezentacijah kot objekt moškega pogleda (zlasti v motivih akta in portreta), medtem ko je bila kot ustvarjalka zaradi družbene podrejenosti in njene tradicionalne vloge pogosto neuresničena in potisnjena na obrobje. Zato se ženske do konca prve svetovne vojne niso mogle formalno izobraževati na umetnostnih institucijah. Iz tega razloga je v tem obdobju malo ohranjenih umetniških del ustvarjalk, o umetnicah pa manj znanega in zapisanega (izpostaviti velja Henriko Langus kot prvo uveljavljeno poklicno slikarko na Kranjskem).

Izpostavi se vloga ustanovitve ljubljanske umetniške akademije leta 1945, ki je pomembna tudi za uveljavitev bodočih ustvarjalk, nasploh pa se v 20. stoletju umetnice osamosvojijo, njihova vloga pa utrdi. Poudari se, da so bile nadarjene ustvarjalke pogosto življenjske sopotnice uveljavljenih umetnikov, a nemalokrat v njihovi senci (npr. Helena Kottler Vurnik, Marlenka Stupica, Adriana Maraž).

Predstavi se razlika med boljšim položajem žensk v socialistični Jugoslaviji in zahodnimi družbami, zaradi česar je feministični aktivizem tu manj izrazit v primerjavi s povojnimi feminističnimi gibanji v ZDA. Prav tako se vzpostavi razlikovanje med feminističnimi umetnicami in umetnicami, ki se ne deklarirajo kot take. Izpostavi pa se tudi dejstvo, da so v zadnjih desetletjih umetnice bistveno bolj uveljavljene in zastopane na umetnostnem prizorišču, kot tudi na študijskih programih umetniških šol.

Predstavljeni so umetniški dosežki najprodornejših ustvarjalk od 19. stoletja do sodobnosti (npr. Ivana Kobilca, Helena Kottler Vurnik, Karla Bulovec Mrak, Alenka Sottler, Marlenka in Lucija Stupica, Metka Krašovec, Duba Sambolec, Milena Usenik, Marjetica Potrč, Gizela Šuklje, Marta Ivanšek, Vladimira Bratuž Furlan, Špela Čadež, Nika Zupanc idr.).

CILJI

Dijak:

○: odkriva zgodovinske in družbene okoliščine, ki so zaznamovale položaj ustvarjalk v zgodovini umetnosti, pri čemer se zaveda raznolikosti v ožjih in širših družbenih okoljih,

SC (1.3.2.1 | 3.3.1.2)

○: spoznava pomembne umetnice od 19. stoletja do sodobnosti in njihov doprinos k slovenski umetnosti, pri čemer vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega,

SC (1.3.1.1)

○: raziskuje feminizem ter njegovo vlogo v umetnosti in kulturi, pri čemer razume enakopravnost žensk, saj so človekove pravice univerzalne in nepogojene,

SC (1.2.1.2)

○: se ob razumevanju in doživljanju umetniških del umetnic uri v prepoznavanju svojih potencialov, krepi samozavest in oblikuje kritično zavest do družbenih stereotipov,

SC (3.1.2.2)

○: izgrajuje zavest o družbenih razmerjih med spoloma in o pomenu njune enakovrednosti ter krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega.

SC (3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi zgodovinske in družbene okoliščine, ki so zaznamovale položaj ustvarjalk v zgodovini umetnosti,

pojasni vpliv zgodovinskih in družbenih okoliščin na (ne)zapostavljenost ustvarjalk v različnih obdobjih 20. in 21. stoletja,

razloži ključne premene v uveljavljanju umetnic kot enakopravnih ustvarjalk,

navede najvidnejše ustvarjalke z različnih področij na Slovenskem od 19. stoletja do sodobnosti,

ob izbranih umetninah predstavi pomen njihovih opusov in doprinos k razvoju slovenske umetnosti,

ob izbranih umetninah prepozna, kako se v njih odrazi feministična perspektiva,

pojasni vlogo feminizma v umetnosti in kulturi ter na izbranih umetninah pojasni feministični pristop.

TERMINI

○ feminizem ○ družbeni spol ○ heteronormativnost ○ emancipacija



IZKUSTVO SODOBNE RAZSTAVE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema obisk aktualne sodobne razstave po izbiri učitelja. V ospredju je obravnava izbrane tematike s področja sodobne umetnosti, pri čemer je dijakom predstavljen umetnostni in družbeni kontekst razstavnega dogodka. Poudarek je na interpretaciji umetniških del oziroma projektov in njihovih vidikov, s katerimi naslavlja družbena, kulturna, ekološka, ekonomska, politična, identitetna in druga vprašanja sodobne družbe. Sodobna umetnost je tesno prepletena z vsakdanjim življenjem in aktualno družbeno izkušnjo, zato ne krepi le estetske občutljivosti, temveč spodbuja k strpnosti, razumevanju razlik, družbeni odgovornosti in kritičnosti. Z izkušnjo sodobne umetnosti se odpre drugačno in senzibilizirano videnje današnje družbe, hkrati pa se dijaki seznani z raznolikimi temami in umetniškimi mediji.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Umetnost je komunikativna in nam pomaga razumeti vidike sveta, ki jih sicer ne bi mogli razumeti. Umetnine so medij, skozi katere se odseva kompleksnost vsakokratne družbe. Z doživljanjem in razumevanjem, pogovorom o umetnini lahko spoznavamo sebe, druge, družbo in vrednote časa, v kateri je umetnina nastala. To zlasti velja za sodobno umetnost, ki naslavlja teme, relevantne za sodobno družbo in odseva družbeni, ekonomski, kulturni in politični kontekst sedanjosti oz. nam daje v te kontekste globlji uvid. Po navadi aktualne probleme družbe tematizira še prej, preden pridejo v širšo zavest.

Poglobljena obravnava umetnine (postavljanje pravih vprašanj) vsebuje kritično mišljenje in oblikovanje stališč in vrednot. Estetsko doživetje in odziv na umetnino lahko dijaka pripelje do tega, da začne ponovno ocenjevati in preiščevati o svojem odnosu, vrednotah, pričakovanjih in se celo sooča s svojimi predsodki, zato je sodobna umetnost lahko moralno edukativna. Dijake spodbuja k aktivni državljanski držbi in sooblikovanju družbenega ustroja.

Mnogi umetniki delajo v socialnih in okolijskih situacijah v partnerstvu z gledalci ali drugimi skupnostmi. Zaradi svoje pluralističnosti sodobna umetnost nudi različna razumevanja in s tem daje zgled za strpnost, spoštovanje in kritično mišljenje.



CILJI

Dijak:

○: raziskuje in spozna raznolike umetniške pristope, medije in teme, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, pozna licence in avtorske pravice, spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira,

SC (4.1.1.1 | 4.3.3.1)

○: razbira sporočilnost sodobnih umetnin, pri čemer razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost ter se učinkovito spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost,

SC (3.1.4.1)

○: se vzgaja za samostojen ogled sodobnih razstav in oblikuje svoj odnos do sodobne umetnosti ter živi kulturo in umetnost kot vrednoto v kulturnem in družbenem okolju ter pri tem prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah,

SC (1.3.5.1 | 5.3.5.3)

○: ob pogovoru o umetninah spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov, pri čemer razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi,

SC (1.2.2.1)

○: ob pogovoru o umetninah uravnava lastno doživljanje in vedenje; razvija samozaupanje in samospoštovanje.

SC (3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede različne umetniške pristope, medije in teme in jih na kratko opiše,

analizira izbrane umetnine, ki zastopajo različne umetniške pristope, medije in teme ter jih primerja med sabo,

kratko povzame sporočila izbranih umetnin,

samostojno ali **ob pomoči učitelja** razbira sporočilnost izbranih umetnin preko spoznavanja umetnikove življenjske zgodbe, njegovega delovanja in okoliščin nastajanja.

TERMINI

○ bio umetnost ○ intermedijska umetnost ○ angažirana umetnost

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

- Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.
- Brejc, T. (2010). *Študije o slovenskem slikarstvu v 20. stoletju*. Slovenska matica.
- Cevc, E. (1966). *Slovenska umetnost*. Prešernova družba.
- Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.
- Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.
- Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine). Mladinska knjiga.
- Jaki, B., Breščak, M., Lorenčak, M., idr. (2005). *Narodna galerija: slikarstvo in kiparstvo v Sloveniji od 13. do 20. stoletja*: vodnik. Narodna galerija.
- Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.
- Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>
- Menaše, L. (1981). *Umetnostni zakladi Slovenije*. Jugoslovanska revija.
- Šumi, N. (1990). *Slovenija – umetnostni vodnik*. Marketing 013 ZTP.
- Narodna galerija <https://www.ng-slo.si/si/>
- Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>
- Narodni muzej <https://www.nms.si/si/>
- MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

ČLOVEK IN NARAVA

- Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.
- Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.
- Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.
- Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine).

Mladinska knjiga.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Jaki, B., Breščak, M., Lorenčak, M., idr. (2005). *Narodna galerija: slikarstvo in kiparstvo v Sloveniji od 13. do 20. stoletja*. vodnik. Narodna galerija.

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

Narodna galerija <https://www.ng-slo.si/si/>

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

Narodni muzej <https://www.nms.si/si/>

TV Slovenija, Pogled na ...:

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/pv748y5> Barjanka

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/97859542> Romanske rokopise iz Stične

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/3vm44la> Dvorec Dornava

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/41404585> Cvetlična tihožitja grofice Auersperg Attems

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/ba8gpsy> Pernhartove panoramske slike

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/yc1k19w> Ivan Grohar: Sejalec

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/39suxml> Ivan Grohar: Macesen

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/51258621> Vurnik: Zadružna gospodarska banka

Anderson, L., Krathwohl, D., Airasian, P., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., Rath, J., Wittrock, M. (2016). *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja: revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev* (prev. Sentočnik, S.). Zavod RS za šolstvo.

Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M., Strmčnik, F. (2003). *Didaktika [visokošolski učbenik]*. Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo Novo mesto.

Bračun Sova, R. (2016). *Umetnina – ljubezen na prvi pogled? Pedagoški pomen interpretacije v umetnostnem muzeju*. Pedagoški inštitut. <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/z3km6t9>

Dolšina, M. (2015). Educational role of art history as a school subject area in programmes of formal education in Slovenia: The aspect of 'vzgoja', according to general European guidelines.

Journal of Education Culture and Society 2015(1) str. 227–

241. <https://doi.org/10.15503/jecs20151.227.241>

Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Borstner, M., Cotič Pajntar, J., Eržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce [zbirka priročnikov]*. Zavod RS za šolstvo [7 zvezkov].

La Follette, L. (2017). Bloom's Taxonomy for Art History: Blending A Skills-Based Approach into The Traditional Introductory Survey. *Art History Pedagogy & Practice* 2 (1). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t5c1zsq>

Marentič Požarnik, B. (2016, 7. natis). *Psihologija učenja in pouka: Temeljna spoznanja in primeri iz prakse*. DZS.

Marentič Požarnik, B., Čarič, M., Šteh, B. (2021). *Izkustveno učenje*. Znanstvena založba Filozofske fakultete UL.

Marentič Požarnik, B., in Plut Pregelj, L. (2009). *Moč učnega pogovora*. DZS.

Rose, M., in Hendrick, T. L. (2018). Multisensory and Active Learning Approaches to Teaching Medieval Art. *Art History Pedagogy & Practice* 3 (1). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mkocu0j>

Tavčar, L. (2009). *Homo spectator: Uvod v muzejsko pedagogiko*. Pedagoški inštitut. <https://www.pei.si/ISBN/978-961-270-007-2.pdf>

SVET KRŠČANSTVA

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Cevc, E. (1966). *Slovenska umetnost*. Prešernova družba.

Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine).

Mladinska knjiga.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Komelj, M. idr. (2005). *Kregarjevo strmenje k nevidnim obalam, Sakralno slikarstvo Staneta Kregarja*. Družina.



- Menaše, L. (1981). *Umetnostni zakladi Slovenije*. Jugoslovanska revija.
- Zgonik, N. idr. (2012). *Umetnostna zgodovina - izbrani temeljni spomeniki za SM*. RIC.
- Lazarini, F. (2021). *Plečnikova cerkev za Bežigradom*. ZRC SAZU.
- Prelovšek, D. (2012). *Cerkev sv. Mihaela na Ljubljanskem barju*. ZRC SAZU.
- DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>
- ZRC SAZU – Pot po baročni Ljubljani <https://barok.zrc-sazu.si/>
- Muzej krščanstva na Slovenskem <https://www.mks-sticna.si/slo>
- TV Slovenija, Pogled na ...:
- <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/15nqmsk> Križana iz Kopra in Pirana
- <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/t85zf70> Romarska cerkev Marije Zavetnice na Ptujski Gori
- <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/gughm4g> Župnijska cerkev sv. Kancijana v Kranju
- <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/e5xkyek> Ljubljanska stolnica
- <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/i1hr3iq> Cerkev sv. Mihaela na Barju
- Kranjski prezbiterij (virtualni ogled – Suha pri Škofji Loki) <http://lrv.fri.uni-lj.si/~aljaze/>

SPOMIN V UMETNOSTI

- Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.
- Cevc, E. (1966). *Slovenska umetnost*. Prešernova družba.
- Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.
- Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.
- Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine). Mladinska knjiga.
- Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.
- Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.
- <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>
- Komelj, M. idr. (2005). *Kregarjevo strmenje k nevidnim obalam, Sakralno slikarstvo Staneta Kregarja*. Družina.



Menaše, L. (1981). *Umetnostni zakladi Slovenije*. Jugoslovanska revija.

Mikuž, J. (2010). *Spomenik revolucije Draga Tršarja*. ZRC SAZU.

Šmid, K. (2022). *Rimska nekropola Šempeter v Savinjski dolini*. ZRC SAZU.

Zgonik, N. idr. (2012). *Umetnostna zgodovina - izbrani temeljni spomeniki za SM*. RIC. *letnik*, Ljubljana 2010

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

TV Slovenija. Pogled na ...:

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/i53mmib> nagrobnik Friderika IX.

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/48075688> Bergantov portret barona Erberga

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/n0dqktu> Tominčevi skupinski portreti (od 15'20" dalje)

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/mp9yrrl> Prešernov spomenik

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/88mdf9k> Pilonov portret Marija Kogoja

Kot v prvem poglavju Človek in narava.

ANTIKA IN NJENI ODMEVI

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine). Mladinska knjiga.

Horvat, J. (2023). *Ptujska panorama: legijski tabor in antično mesto*. ZRC SAZU.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Marinko, J. (2008). *Vpliv antike v arhitekturi*. Celjska Mohorjeva družba.

Prelovšek, D. (2010). *NUK, Narodna in univerzitetna knjižnica*. ZRC SAZU.

Prelovšek, D. (2017). *Jože Plečnik: arhitektura večnosti: teme, metamorfoze, ideje*. Založba ZRC.

Šmid, K. (2019). *Orfejev spomenik na Ptuj*. ZRC SAZU.

Šmid, K. (2022). *Rimska nekropola Šempeter v Savinjski dolini*. ZRC SAZU.

<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/0t9bnmv>



<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/o9cmx72>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/u98buxi>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7v4j421>

Šempetrska nekropola <https://td-sempeter.si/>

Pokrajinski muzej Celje <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/a7wstyj>

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

Mitraizem in ptujski mitreji <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9711ded>

TV Slovenija - Zgodovina arhitekture:

klasicizem in historizem <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fk1soid>

pionirji moderne arhitekture <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1mva1aa>

TV Slovenija, Pogled na ...:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/o3mdms6> F. Kavčič: Fokion z ženo in bogato Jonko

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0dqktu> Plečnik: NUK (do 14'30'')

IZKUSTVO URBANE KRAJINE

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Klemenc, A. idr. (2010). *Razmišljamo in delujemo trajnostno: priročnik za vključevanje vsebin trajnostnega razvoja v izobraževanje*. Center RS za poklicno izobraževanje.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/iyxk26s>

Lamovšek, Z. A. in Fikfak, A. (2010). *Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju*. Inštitut za politike prostora.

Playce (2012). *Arhitekturni detektiv, raziskuj, opazuj, začuti, prisluhni!*. Didakta.

Prosen, A. idr. (2005). *Terminološki slovar urejanja prostora*. UL Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo – Katedra za prostorsko planiranje; Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti; Novo mesto : ACER – Prostorsko načrtovanje, projektiranje in varstvo okolja.

Šumi, N. (1990). *Slovenija – umetnostni vodnik*. Marketing 013 ZTP.

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

ZRC SAZU – Pot po baročni Ljubljani <https://barok.zrc-sazu.si/>

MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

ČLOVEK V TOKU DRUŽBENIH SPREMENB: INTIMNE IZKUŠNJE DRUŽBENE RESNIČNOSTI

- Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.
- Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.
- Brejc, T. (2022). *Čas prebujenja: slovenska umetnost 1880–1918*. Beletrina.
- Brejc, T. (2006). *Realizem, impresionizem, postimpresionizem*. Narodna galerija.
- Brejc, T. (2010). *Študije o slovenskem slikarstvu v 20. stoletju*. Slovenska matica.
- Dahlmanns, J., Dovič, M., Rakušanova, M. idr. (2018). *Obrazi ekspresionizma, odtisi duha*. Galerija Božidar Jakac.
- Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.
- Komelj, M. (1986). *Ekspresionizem in nova stvarnost na Slovenskem, 1920–1930*. Moderna galerija.
- Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>
- Galerija Božidarja Jakca <https://www.galerija-bj.si/>

PREMENE V ARHITEKTURI IN OBLIKOVANJU 20. STOLETJA

- Battista, A. di (2021). *Ravnikarjevi bloki v Novi Gorici*. Založba ZRC.
- Bernik, S. (2004). *Slovenska arhitektura dvajsetega stoletja*. Mestna galerija.
- Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.
- Hrausky, A., Koželj, J. (2007). *Arhitekturni vodnik po Ljubljani*. Darila Rokus.
- Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.
- Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.
- Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno*



umetnost v gimnazijskem programu. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Prelovšek, D. (2017). *Jože Plečnik: arhitektura večnosti: teme, metamorfoze, ideje*. Založba ZRC.

Prešeren, D. (ur.). (2001). *20. stoletje: arhitektura od moderne do sodobne: vodnik po arhitekturi*. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

DEDI, Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

TV Slovenija: Zgodovina arhitekture:

pionirji moderne arhitekture <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/1mva1aa>

povojna arhitektura <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/ulujdul>

sodobna arhitektura <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/1o5msy0>

Vurnik: Zadružna gospodarska banka. <https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/51258621>

Plečnik: NUK (do 14'30"). <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/n0dqktu>

PROSTORI UMETNOSTI MED DRUŽBENIM UDEJSTVOVANJEM IN FORMALNIM EKSPERIMENTOM

Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Brejc, T. (2010). *Študije o slovenskem slikarstvu v 20. stoletju*. Slovenska matica.

Brejc, T. (1991). *Temni modernizem: slike, teorije, interpretacije*. Cankarjeva založba.

Brejc, T. (2007). *Besede in slike: fragmenti o sodobnem slovenskem slikarstvu*. [Videoposnetek]

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.

Krečič, P. (1998). *Slovenski konstruktivizem in njegovi evropski okviri*. Obzorja.

Medved, A. (1991). *Poetike osemdesetih let v slovenskem slikarstvu in kiparstvu*. Obalne galerije, Moderna galerija.

Mikuž, J. (1995). *Slovensko moderno slikarstvo in zahodna umetnost: od preloma s*

Prelovšek, D. (2017). *Jože Plečnik: arhitektura večnosti: teme, metamorfoze, ideje*. Založba ZRC.

Zabel, I. (2006). *Eseji 1: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Zabel, I. (2008). *Eseji 2: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

POLOŽAJ IN VLOGA UMETNIC

Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Autor, N., Zlokarnik, M. (2022). *Vračanje pogleda*. MGML, Cukrarna.

Mikuž, J. (2018). *Ivana Kobilca*. Narodna galerija.

Slovenske umetnice v obdobju 1850–1950: arhitektke in fotografinke (2023). MGML.

Vedno na voljo: feministične pozicije v vizualni umetnosti iz Slovenije (2024). Moderna galerija.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

ZRC SAZU – Ženske arhitektke, gradbenice in oblikovalke

<https://aplikacija.unzr.si/api/link/ugpzd1>

IZKUSTVO SODOBNE RAZSTAVE

Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Zabel, I. (2006). *Eseji 1: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Zabel, I. (2008). *Eseji 2: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

Galerija Božidarja Jakca <https://www.galerija-bj.si/>

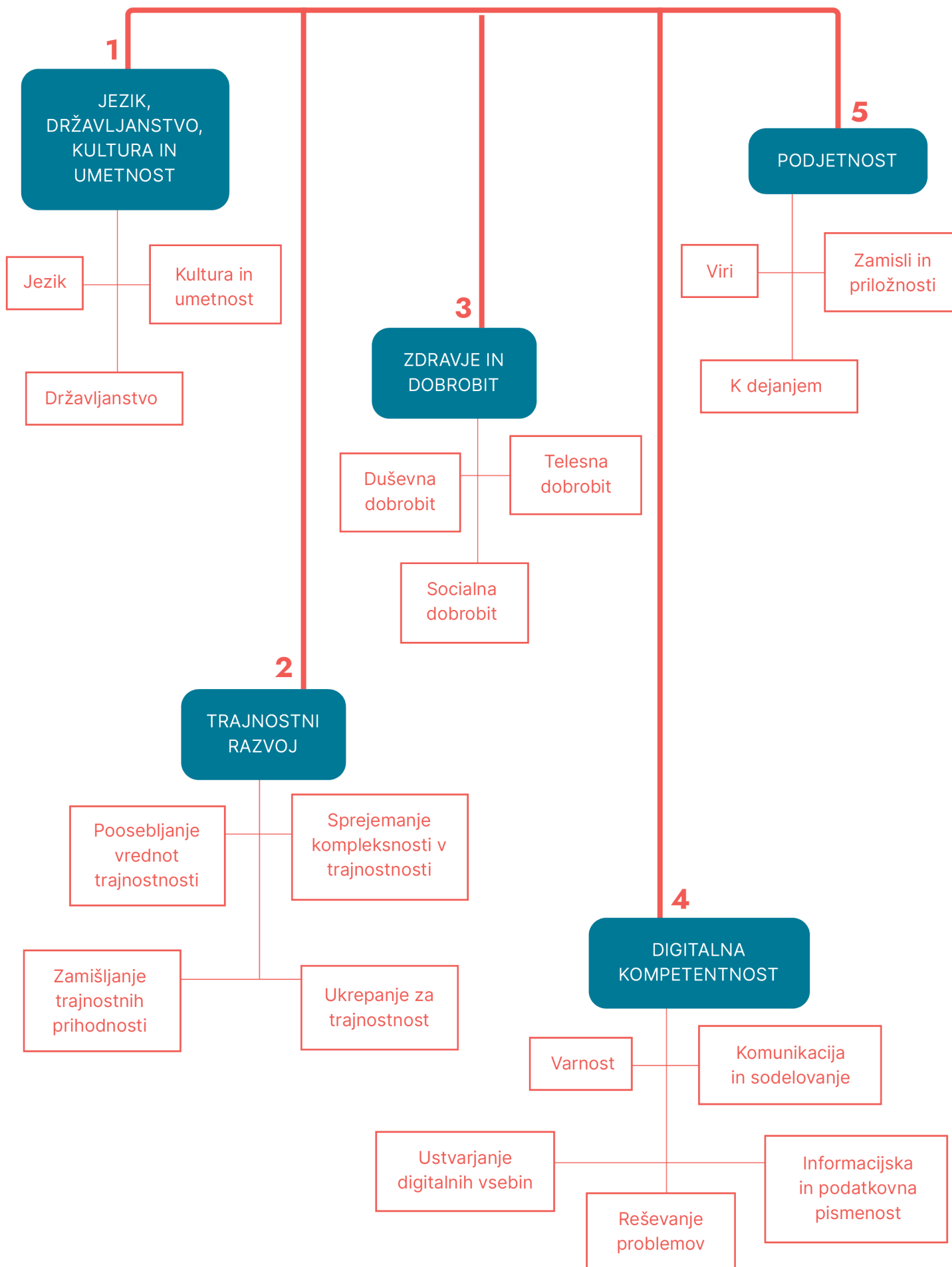
Umetnostna galerija Maribor <https://www.ugm.si/>



PRILOGE



KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV



1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST



SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ



SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.



3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST



SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.



5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.